

Nr 133

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående tillsyn över skogar tillhörande allmänna inrättningar av kyrklig natur m. m.; given Stockholms slott den 30 mars 1962.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Ragnar Edenman

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att domänverket befrias från tillsynen över skötseln av skogar, som tillhör församlingskyrkor, samt att tillsynen fr. o. m. den 1 juli 1962 i stället skall ankomma på stiftsnämnd och hos denna anställd skoglig personal. I samband härmed föreslås att medel skall få utgå ur kyrkofonden till bestridande av kostnaderna för vissa skogsvårdande åtgärder på kyrkolägenheten Hallands Väderö.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 mars 1962.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, anmäler efter gemensam beredning med cheferna för finans- och jordbruksdepartementen fråga om *tillsyn över skogar tillhörande allmänna inrättningar av kyrklig natur m. m.* samt anför därvid följande.

Genom 1932 års ecklesiastika boställsreform tillskapades nya former för förvaltningen av och tillsynen över prästboställena. Förvaltningen av boställena och uppsikten däröver handhades tidigare av ett flertal olika myndigheter, nämligen boställsnämnd, domkapitel, länsstyrelse, kammarkollegiet och, vad beträffar skogsmarken, domänstyrelsen. Efter reformen sköter pastoraten förvaltningen av boställena. För tillsynen över pastoratens förvaltning inrättades ett nytt stiftsorgan, stiftsnämnden, vilken vid sin sida fick en stiftsjägmästare. Utöver denna tillsyn handhar stiftsnämnden själv förvaltningen av vissa ecklesiastika fastigheter, främst allmänna kyrkohemman, biskopshemman och klockarhemman, vilka har den sammanfattande benämningen ecklesiastika arrendegårdar. Även i andra fall utövar stiftsnämnden vissa tillsyns- eller förvaltningsbefogenheter rörande ecklesiastik fast egendom, bl. a. beträffande lokalkyrkas jordinnehav. Finns skog på kyrka tillhörig fastighet är det emellertid alltjämt domänverket som — enligt de bestämmelser som före boställsreformen gällde också för prästboställena — har tillsynen över förvaltningen av sådan kyrkskog. Domänverket förvaltar också en mindre kyrkskog, liksom ett par domkyrkosysslomansboställen.

I skrivelse den 24 maj 1956 har *domänstyrelsen* hemställt, att domänverket måtte befrias från befattningen med berörda kyrkskogar och domkyrkosysslomansboställen. Över skrivelsen har efter remiss utlåtande den 14 december 1961 avgivits av kammarkollegiet, som inhämtat yttranden från samtliga domkapitel utom Stockholms domkapitel samt från samtliga stiftsnämnder. Vid kammarkollegiets utlåtande är fogat en av kollegiets arkivkontor gjord utredning rörande fastigheternas rättsliga natur m. m. Domänstyrelsen har efter remiss i skrivelse den 10 januari 1962 yttrat sig över de i kammarkollegiets utlåtande framlagda förslagen. Slutligen har stiftsjägmästaren i Lunds stift ingivit en den 6 februari 1962 dagtecknad promemoria angående tillsynen över vissa skogar i Lunds stift.

Jag anhåller nu att få taga upp denna fråga till behandling.

Gällande bestämmelser

Huvudförfattningen om skötseln av skogarna i riket är skogsvårdslagen den 21 maj 1948 (nr 237). Enligt denna lag utövas uppsikten över skogsskötseln regionalt av skogsvårdsstyrelserna och centralt av skogsstyrelsen. Lagen är emellertid inte tillämplig på all skogsmark i riket. Sålunda är från lagens tillämpning undantagen skogsmark med därå växande skog på bl. a. ecklesiastika boställen och andra fastigheter av kyrklig natur samt på kronan tillhöriga fastigheter, som inte innehas med stadgad åborätt.

Skötseln av flertalet skogar i allmän ägo reglerades tidigare av bestämmelser i förordningen den 26 januari 1894 (nr 17) angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket (1894 års skogsordning). Denna förordning hade före skogsvårdslagens tillkomst till sina väsentligaste delar, såsom beträffande domänverkets skogar, häradsallmanningarna och de flesta ecklesiastika boställsskogarna, upphävts och ersatts av speciallagstiftning. Genom övergångsbestämmelser till skogsvårdslagen upphävdes 1894 års skogsordning också såvitt gällde skogar på kronohemman och kronolägenheter, som innehades med stadgad åborätt, samt på allmänna inrättnings hemman och lägenheter, som inte var av kyrklig natur.

Från tillämpningen av skogsvårdslagen — och därmed från skogsvårdsstyrelsernas och skogsstyrelsens verksamhet — är i huvudsak undantagna a) det statliga skogsinnehav, som är bokfört på domänfonden och förvaltas av domänstyrelsen enligt därom särskilt meddelade bestämmelser, b) de ecklesiastika skogar, som nu står under stiftsnämndernas förvaltning eller uppsikt enligt ecklesiastik arrendestadga den 29 juni 1945 (nr 588) och ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400), samt c) en förhållandevis liten grupp av skogar, som är knutna till vissa inrättningar eller rättssubjekt av merendels kyrklig natur, såsom skogar på domkyrkosysslomansboställen samt skogar tillhöriga församlingskyrkor och domkyrkor.

Den sistnämnda gruppen skogar står, som inledningsvis nämnts, under domänstyrelsens tillsyn och deras förvaltning regleras genom bestämmelser i 1894 års skogsordning under dels kap. IV »Om boställsskogar», dels kap. V »Om skogar å allmänna inrättnings hemman, som icke innehavas med stadgad åborätt».

Vad gäller boställsskogarna (kap. IV) åligger det domänstyrelsen i första hand att fastställa hushållningsplan, där styrelsen med avseende på skogens omfång och beskaffenhet prövar sådan tjänlig. Överstiger virkesavkastningen i betydligare mån boställets behov av skogsfång, kan Kungl. Maj:t på domänstyrelsens hemställan förordna, att skogen i dess helhet eller lämplig del därav skall ställas under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning. Eljest åligger det boställshavaren att bevaka och sköta skogen med iakttagande av hushållningsplanen; dock skall skogsodlings- och andra arbeten för skogsskötseln främjande ombesörjas av skogsstaten.

Också beträffande skogar på allmänna inrättningars hemman (kap. V) har domänstyrelsen att fastställa skogshushållningsplan. Sådan skog kan, om förvaltningen av skogen inte uppdragits åt person med högre skoglig utbildning eller skogen inte skötes nöjaktigt, av Kungl. Maj:t på framställning av domänstyrelsen ställas under vård och förvaltning av skogsstaten. Har inte så skett, åligger det vederbörande skogstjänsteman att hålla tillsyn och kontroll över skogs-skötseln.

På boställsskogarna och på allmänna inrättningars skogar, som står under skogsstatens vård och förvaltning, skall all avverkning ske efter utsyning av jägmästare eller, om så är medgivet, av jägmästaren underställd personal, såvitt inte avverkningen äger rum till husbehov. Är bostället utarrenderat, äger dock jägmästaren leda husbehovsavverkningen.

Slutligen må nämnas, att stiftsnämnd enligt den tidigare instruktionen för stiftsnämnd och stiftsjägmästare den 16 september 1932 (nr 425) skulle ha in-seende och vård över den till kyrkliga behov och ändamål avsedda fasta egendomen inom stiftet samt därvid bl. a. tillse, att egendomen inte användes eller disponerades mot därom givna föreskrifter. I fråga om kyrka tillhörig fast egendom samt ecklesiastik boställsjord, som inte avsågs i ecklesiastik boställsordning, tillkom det stiftsnämnderna enligt 2 § 3:o i instruktionen att pröva och avgöra en rad olika ärenden, vilka i flera fall kunde beröra fastigheternas skogsmark, såsom frågor om uppröjande av beteshage på skogsmarken, om vissa jordupp-lätelser, om upplåtelse av stenbrott, grustag o. d., samt om medgivande till fridlysning av naturminnesmärke.

Nu gällande instruktion för stiftsnämnderna den 25 november 1960 (nr 705), vilken trätt i kraft den 1 januari 1961, tillägger stiftsnämnd samma allmänna vårdnadsplikt beträffande den ecklesiastiska fasta egendomen som den äldre instruktionen. Stiftsnämnd skall därvid särskilt tillse att egendomen användes för sitt ändamål och verka för att den utnyttjas rationellt. Den skall vidare förvalta egendomen eller, om förvaltningen därav tillkommer annan, ha uppsikt över förvaltningen. Enligt övergångsstadgandena skall bestämmelserna i 2 § 3:o i den äldre instruktionen alltjämt äga tillämpning intill dess annat förordnas.

Tidigare ändringsförslag

I ett den 27 maj 1946 avgivet betänkande med förslag till skogsvårdslag m. m. (SOU 1946: 41) föreslog skogsstyrelsen, att tillämpningsområdet för den allmänna skogsvårdslagen skulle utvidgas till att omfatta bl. a. skogar på allmänna inrättningars hemman, som inte innehades med stadgad åborätt. Dock undantogs skogar av kyrklig natur, vilka borde komma under stiftsnämndernas kontroll eller förvaltning.

Vid framläggande för 1948 års riksdag av proposition (nr 34) med förslag till skogsvårdslag m. m. förklarade sig föredragande departementschefen dela skogs-

styrelsens uppfattning, att skogarna på allmänna inrättingars hemman, som inte innehades med stadgad åborätt, i regel borde gå in under skogsvårdslagen. Han framhöll, att en sådan anordning syntes ändamålsenlig bl. a. med hänsyn till att dessa skogar ofta låg vitt spridda och att tillsynen över dem därför lättare kunde utövas av skogsvårdsstyrelsernas personal än av domänverkets personal, vars verksamhet som regel var förlagd till mera lokalt begränsade områden. Från en överföring ansåg departementschefen dock böra undantagas sådana skogar, som tillhörde allmänna inrättingar av kyrklig natur. Han anförde som motive-ring härför.

De flesta av de ecklesiastika skogarna lyder under ecklesiastika boställsordningen den 30 augusti 1932 och står under tillsyn av stiftsnämnderna, vilka för detta ändamål har skogligt utbildad personal till sitt förfogande. Härjämte finnes emellertid vissa skogar, tillhöriga allmänna inrättingar av kyrklig natur, som går in under kap. V 1894 års förordning. Då det synes mest ändamålsenligt, att även sistnämnda skogar skall stå under tillsyn av de organ som har hand om skötseln av och tillsynen över de ecklesiastika skogarna i övrigt, torde skogar å allmänna inrättingars hemman av kyrklig natur böra undantagas från skogsvårdslagens tillämphetsområde.

I sitt över propositionen avgivna utlåtande (nr 10) förklarade sig jordbruksutskottet inte ha något att erinra mot vad som föreslagits i propositionen i nu nämnda avseenden. Utskottets utlåtande godkändes av riksdagen (Rskr nr 143).

Innan förslaget till ny skogsvårdslag förelades riksdagen hade framlagts förslag till ändrade regler om tillsynen över skogar, tillhörande flertalet allmänna inrättingar av kyrklig natur ävensom domkyrkosysslomansboställena. Den 31 oktober 1947 överlämnade sålunda stiftssekreteraren Tage Gynnerstedt i egenkap av sakkunnig utredning med förslag till kungörelse angående förvaltning av domkyrkojord m. m. Förslaget gick ut på att ecklesiastika arrendestadgan skulle lända till efterrättelse beträffande fastighet, vars avkastning tillföll domkyrka, domkyrkosyssloman eller församlingskyrka. Vissa särskilda bestämmelser föreslogs, bl. a. att till arrendegård hörande skog skulle förvaltas av den avkomstberättigade — varmed skulle förstås domkyrkostyrelse eller församling — med motsvarande tillämpning av bestämmelser i ecklesiastik boställsordning.

Rörande förvaltningen av skogen på ifrågavarande fastigheter anförde den sakkunnige bl. a. följande.

Då det torde vara ett önskemål från domänstyrelsens sida att bli kvitt förvaltningen av nu ifrågavarande skogar och det för övrigt torde vara skäligen omotiverat att denna ecklesiastika skogsmark, som är relativt obetydlig till värde och areal, följer andra regler än dem som gäller för den utan gensägelse största och värdefullaste delen av det ecklesiastika skogsbeståndet, talar alla skäl för att förvaltningen av denna skogsmark sker efter i ecklesiastika boställsordningen angivna grunder. Uppdelning av förvaltningsbestyren mellan stiftsnämnd och avkomstberättigad på samma sätt som vid förvaltningen av detta fastighetsbestånd i övrigt synes sålunda välmotiverad.

Över den sakkunniges förslag avgavs yttranden av ett flertal myndigheter och sammanslutningar, varefter — i anslutning till vad som föreslagits i vissa yttranden — ärendet överlämnades till 1946 års domkyrkosakkunniga.

I sitt den 15 november 1949 avgivna betänkande med förslag angående domkyrkornas förvaltning och ekonomi (SOU 1949: 63) föreslog domkyrkosakkunniga, att förvaltningen av domkyrkas fastigheter vid andra äldre domkyrkor än Lunds domkyrka skulle — med visst här inte aktuellt undantag — anförtros åt stiftsnämnden, varvid för stiftsnämndens förvaltning i tillämpliga delar skulle gälla bestämmelserna i ecklesiastika arrendestadgan. Lunds domkyrkas stora fastighetsbestånd ansåg domkyrkosakkunniga böra förvaltas av domkyrkokostyrelsen. Också för denna förvaltning skulle ecklesiastika arrendestadgan lända till efterrättelse i tillämpliga delar.

Förslaget innebar bl. a., att stiftsnämnd (respektive domkyrkokostyrelsen i Lund) skulle handha skötseln också av skogen på de äldre domkyrkornas fastigheter ävensom på domkyrkosysslomansboställena. Härvid förutsattes att bestämmelserna i 1894 års skogsordning skulle upphävas, i vad bestämmelserna avsåg nämnda fastigheter. De yngre domkyrkorna jämte deras egendom skulle förvaltas på samma sätt som församlingskyrkor i allmänhet.

Efter remissbehandling av domkyrkosakkunnigas betänkande förelades frågan om domkyrkoförvaltningens organisation 1951 års kyrkomöte i form av förslag till lag om domkyrkokostyrelse (skr nr 5).

Enligt 3 § i lagförslaget, vilket avsåg de äldre domkyrkorna, skulle domkyrkokostyrelsen bl. a. vårda och vidmakthålla domkyrkokobyggnaden samt därjämte, i den mån Kungl. Maj:t så bestämde, förvalta annan domkyrkans egendom.

Till motivering av lagförslaget i vad det avsåg förvaltningen av domkyrkornas fastigheter anförde föredragande statsrådet:

I sina förslag rörande förvaltningen av de äldre domkyrkornas fastigheter har de sakkunniga inte följt någon enhetlig linje. Sålunda skulle fastighetsförvaltningen vid dessa domkyrkor i allmänhet anförtros åt stiftsnämnderna men vid Lunds domkyrka åt domkyrkokostyrelsen. Jag anser en sådan lösning mindre tillfredsställande. Frågan bör enligt min uppfattning, i överensstämmelse med vad länsstyrelsen i Malmö förordat i fråga om Lunds domkyrkas fastigheter, generellt lösas under hänsynstagande dels till fastigheternas karaktär av landsfastighet eller stadsfastighet och dels till det ifrågasatta förvaltningsorganets kompetens för förvaltning av fastigheter av det ena eller andra slaget. — — — Jag förordar alltså, att domkyrkas på landet belägna fastigheter förvaltas av vederbörande stiftsnämnd och domkyrkas i stad belägna fastigheter av vederbörande domkyrkokostyrelse.

Kyrkolagsutskottet avstyrkte i sitt betänkande (nr 18) Kungl. Maj:ts förslag och uttalade sig för att fastighetsförvaltningen utan undantag skulle omhändertas av domkyrkokostyrelsen. Utskottets ståndpunkt i denna och andra frågor delades av kyrkomötet, som i skrivelse den 11 oktober 1951 (nr 31) förklarade sig inte kunna godkänna det vid Kungl. Maj:ts skrivelse fogade förslaget till lag om domkyrkokostyrelse samt anhöll, att Kungl. Maj:t ville med beaktande av

kyrkolagsutskottets synpunkter utarbета och därefter förelägga kyrkomötet nytt lagförslag.

Kyrkomötets skrivelse är alltjämt beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Den fortsatta behandlingen av vissa i skrivelsen avsedda spörsmål har, såsom jag senare ytterligare skall beröra, hänskjutits till 1960 års ecklesiastika boställs-utredning.

Domänstyrelsens framställning

Domänstyrelsen erinrar om att det ansetts ändamålsenligt, att skogarna på allmänna inrättingars hemman av kyrklig natur ställs under tillsyn av stiftsnämnderna. Ändrade bestämmelser i fråga om tillsynen av dessa skogar har emellertid inte meddelats, varför skogarna alltjämt kvarstår under domänverkets tillsyn enligt bestämmelserna i kap. V i 1894 års skogsordning. Någon rimlig anledning till att så skall vara fallet kan enligt styrelsens mening inte finnas. Förhållandet bör därför snarast regleras på sådant sätt, att domänverkets befattning med skogarna upphör.

Domänstyrelsen hemställer vidare att åtgärder vidtages för att befria domänverket från bestyr med domkyrkosysslomansbostälernas skogar. I detta sammanhang anför styrelsen:

På grund av bestämmelserna i kap. IV skogsordningen och särskilda av Kungl. Maj:t meddelade beslut handhar domänverket nu i praktiken full förvaltning av dessa skogar. Däremot har domänverket inte att taga någon befattning med bostälernas inägojord jämte byggnader. Tillsynen däröver torde närmast ankomma på domkapitlen. Med hänsyn till domänverkets redan länge intagna ställning som ett statens affärsdrivande verk, vars förvaltningsuppgifter så långt möjligt bör begränsas att avse domänfondens egendomar, bör det övervägas, huruvida ej bestyren med domkyrkosysslomansbostälernas skogar må kunna överflyttas till annan myndighet. Styrelsen ifrågasätter huruvida ej stiftsnämnd lämpligen bör vara tillsynsmyndighet för sådant boställe i dess helhet. Därigenom skulle bl. a. vinnas att skog och inägojord kommer under tillsyn av samma myndighet, vilket är av betydelse bl. a. för samordnande av frågor om skogsavkastning och byggnadsbehov m. m.

Vid framställningen har fogats två förteckningar. Den ena avser skogar till fastigheter som domänstyrelsen hänfört till »allmänna inrättingars hemman av kyrklig natur» och upptar 60 fastigheter — eller undantagsvis grupper av samma kyrka tillhöriga fastigheter — med en sammanlagd areal skogsmark av ca 6 300 ha och belägna inom 15 län. Domkyrkosysslomansboställena redovisas i den andra förteckningen med sammanlagt ca 130 ha skogsmark.

Remissyttranden

Domänstyrelsens framställning tillstyrkes eller lämnas utan erinran av domkapitlen och stiftsnämnderna i Uppsala, Linköping, Växjö, Lund, Göteborg, Karlstad och Visby. En positiv hållning intages också av domkapitlen och stiftsnämnderna i Skara, Strängnäs, Härnösand och Luleå.

Reservation mot framställningen anmäles endast från Västerås stift, där *stiftsnämnden* anser att nämndens befattning med skogen på domkyrkosysslomansbostället Uppåker tills vidare bör begränsas till sådan tillsyn, som domänstyrelsen för närvarande utövar enligt kap. V i 1894 års skogsordning över kyrkskogarna inom stiftet. *Domkapitlet*, som åberopar vad stiftsnämnden anför, ifrågasätter därutöver, om inte den fortsatta utredningen av frågan om domkyrkornas förvaltning och ekonomi bör avvaktas, innan interimistiska åtgärder vidtages beträffande domkyrkas skogsegendom.

Stiftsnämnden i Lund, med vilken *domkapitlet* instämmer, upptar i sitt yttrande det av stiftssekreteraren Gynnerstedt år 1947 framlagda förslaget till förvaltningsbestämmelser samt förklarar sig dela de synpunkter Gynnerstedt framfört. Stiftsnämnden fortsätter.

Stiftsnämnden anser emellertid att dispens från skyldigheten att upprätta hushållningsplan bör av nämnden kunna medgivas för det fall att skogen är av så ringa omfattning, att kostnaden för kartläggning och upprättande av plan blir för stor i förhållande till skogens avkastning. Hushållningsplanen bör i så fall ersättas med allmänna föreskrifter och fastställande av avverkningsbeloppets storlek. Dispens från skyldigheten att upprätta skogshushållningsplan bör också kunna medgivas där särskild vård om skogsbeståndet anses påkallad ur naturskyddssynpunkt.

Kammarkollegiet klarlägger i sitt utlåtande den rättsliga naturen av vissa fastigheter, beträffande vilka tveksamhet uppkommit om de skall hänföras till kap. V i 1894 års skogsordning eller under skogsvårdslagen. Kollegiet går vidare in på spörsmålet, i vilken utsträckning 1960 års ecklesiastika boställsutredning kommer att vidarebehandla frågorna om tillsynen över och förvaltning av de i domänstyrelsens skrivelse upptagna skogarna och anför därvid bl. a. följande.

Utredningen avser i första hand den ecklesiastika boställsförvaltningen i vissa närmare angivna hänseenden, berörande såväl jordbruket som skogshushållningen, varvid i samband med utredningen av de i direktiven särskilt nämnda spörsmålen borde upptagas till prövning även andra frågor rörande boställsförvaltningen m. m., vilka kunde aktualiseras under arbetets gång. Det har vidare syntts ändamålsenligt, att motsvarande problem vad gällde lokalkyrkornas jordinnehav — till lokalkyrkor räknas i direktiven även domkyrkorna — uppmärksamades och utreddes. Därvid har särskilt pekats på behovet av nya författningsbestämmelser på området, vilka borde göras enhetliga och, i den mån så vore möjligt, likartade med övriga ecklesiastika förvaltningsbestämmelser.

Som resultat av den planerade förvaltningsreformen torde sålunda komma att framgå bl. a. regler, avsedda att ersätta bestämmelserna i 1894 års skogsordning, såvitt angår domkyrkornas och församlingskyrkornas fastigheter samt domkyrkosysslomansboställena ävensom de övergångsvis kvarstående bestämmelserna om kyrka tillhörig fast egendom samt viss ecklesiastik boställsjord i 2 § 3:o i den äldre stiftsnämndsinstruktionen. Det torde med hänsyn härtill kunna ifrågasättas, om inte domänstyrelsens föreliggande framställning allenast bör överlämnas till den pågående utredningen för att tagas i beaktande. Då emellertid i samband med tidigare utredningar och förslag i stort sett rätt enighet om lämpligheten av att på stiftsnämnderna överflytta domänstyrelsens nuvarande befatt-

ning med tillsynen över hithörande skogar, synas skäl tala för att man i avvaktan på resultatet av den pågående utredningen provisoriskt genomför den rationalisering på förevarande område, vilken länge framstått såsom önskvärd.

Kammarkollegiet finner dock att vid ett övervägande av en sådan reglering vissa fastigheter bör undantagas. Kollegiet anför härom bl. a.

Vad angår de äldre domkyrkornas fastigheter inklusive domkyrkosysslomansboställena har såsom förut nämnts 1951 års kyrkomöte avvisat Kungl. Maj:ts förslag, att dessa fastigheter, i den mån de utgjordes av jordbruksfastigheter, helt skulle förvaltas av vederbörande stiftsnämnder. Kyrkomötet har ansett, att förvaltningen av domkyrkofastigheterna utan undantag borde omhändreras av domkyrkostyrelserna, och anhållit, att nytt förslag i bl. a. denna förvaltningsfråga måtte föreläggas kyrkomötet. Ehuru en överflyttning från domänstyrelsen till annat statligt organ av den kontroll över domkyrkofastigheternas skogar, som för närvarande utövas vid sidan av kyrkolagens förvaltningsbestämmelser, i och för sig inte torde förutsätta samtycke från kyrkomötets sida, synes skäl likväl tala för att hithörande fastigheter tills vidare undantages från den nu föreslagna överflyttningen av denna kontroll. De administrativa olägenheterna av ett dylikt undantag skulle bli begränsade, eftersom ifrågavarande fastigheter huvudsakligen är koncentrerade till två områden, ett vid Strängnäs och ett vid Västerås, vardera med två domkyrkohegman och ett domkyrkosysslomansboställe. Härtill kommer skogssamfälligheten Prästmarken vid Växjö, som endast till mindre del ($\frac{2}{9}$) utgör domkyrkosysslomansboställe men i övrigt lektorslönetillgång, varför en ändring av förvaltningen av denna fastighet torde förutsätta en komplettering av utredningen genom hörande av vederbörande lektorer och skolmyndigheter.

Kammarkollegiet konstaterar, att de skogar som tillhör församlingskyrkor utgör det stora flertalet av de med domänstyrelsens framställning avsedda skogarna och att skogarna ligger vitt spridda. Enligt kollegiets mening skulle därför de administrativa fördelarna av en överflyttning av tillsynen över skogarna på stiftsnämnderna bli påtagliga. Kollegiet fortsätter.

I stiftsnämndens i Lund av domkapitlet biträdda yttrande har i anslutning till det av stiftssekreteraren Gynnerstedt på sin tid avgivna förslaget till författningsreglering för överflyttningens genomförande förordats, att skogarna skulle förvaltas av den avkomstberättigade i enlighet med föreskrifterna i ecklesiastikboställsordning om löneboställes skog med den ändringen, att vad däri stadgades om pastorat i stället skulle avse avkomstberättigad. Därvid har stiftsnämnden dock för ändamålet föreslagit vissa ändringar i eller avvikelser från 44 och 45 §§ i boställsordningen.

I detta hänseende torde läget i viss mån ha förändrats genom tillsättandet av 1960 års ecklesiastika boställsutredning. I direktiven för utredningen har förutsetts, att de blivande förvaltningsreformerna kommer att fordra förhållandevis omfattande ändringar i gällande lagstiftning för att kunna genomföras. Det torde inte vara behövligt eller lämpligt att för den nu ifrågasatta allenast provisoriska författningsregleringen i full utsträckning — eventuellt efter vidtagna ändringar — taga i anspråk vidlyftiga lagbestämmelser, vilka är föremål för en pågående omarbetning.

Kammarkollegiet föreslår, att provisoriska bestämmelser utfärdas av innebörd, att de åligganden, som enligt kap. V i 1894 års skogsordning ankommer på domänstyrelsen och denna underställd personal skall fullgöras av stiftsnämnd och hos sådan anställd skoglig personal. Då riksdagen medverkat till den lydelse, som kap. V nu har enligt förordningen den 24 juli 1903 (nr 79 s. 17), torde frågan böra underställas riksdagen. Kungl. Maj:t torde äga utfärda för ändringens genomförande nödiga tillämpningsföreskrifter. Frågan om ett restlöst upphävande av kap. V i skogsordningen finner kollegiet böra upptagas i sammanhang med det förslag till förvaltningsreform på förevarande område, som 1960 års ecklesiastika boställsutredning har att avlämna.

Domänstyrelsen biträder kollegiets förslag, att tillsynen över skogar som tillhör församlingskyrkor skall överföras från domänstyrelsen till stiftsnämnderna utan avbidan på resultatet av 1960 års ecklesiastika boställsutrednings arbete samt att provisoriska bestämmelser utfärdas. Styrelsen finner det vidare angeläget att domänverket blir avlöst från de besvärande och enligt styrelsens uppfattning helt otillräckligt ersatta bestyren med domkyrkosysslomansboställenas och domkyrkohemmanens skogar, vilka uppgifter styrelsen anser inkräkta på styrelsens viktiga uppgift att såsom affärsdrivande verk förvalta domänfondens fastigheter. Styrelsen hemställer att åtgärder också härvidlag vidtages för ett överförande provisoriskt på stiftsnämnderna av bestyren utan att resultatet av den pågående boställsutredningen avvaktas.

Departementschefen

Frågan om förvaltningen av kyrka tillhörig fast egendom och tillsynen över denna förvaltning ingår i det utredningsuppdrag, som anförtrotts 1960 års ecklesiastika boställsutredning. Såsom kammarkollegiet påpekat torde därför kunna ifrågasättas, om inte domänstyrelsens förevarande framställning om befrielse från tillsynsbestyren över kyrkskogarna m. m. borde överlämnas till boställsutredningen för att beaktas vid det fortsatta utredningsarbetet. I likhet med kammarkollegiet anser jag dock vägande skäl tala för att redan nu utan avvaktan på resultatet av den pågående utredningen — vilket inte kan beräknas föreligga förrän om några år — vissa spörsmål som berör kyrka tillhörig fast egendom upptages till behandling. En prövning av frågan hur tillsynen över skogsförvaltningen lämpligen bör vara ordnad har nämligen av flera skäl sedan länge framstått som önskvärd. Jag vill särskilt framhålla att en befrielse från tillsynsuppgiften torde medföra inte obetydliga fördelar från rationaliseringssynpunkt för domänverket, eftersom skogarna i allmänhet ligger vitt spridda och mestadels utan samband med den på domänfonden bokförda av domänverket förvaltade skogen.

Vad angår församlingskyrkornas skogar råder enighet om att uppsikten över förvaltningen bör ankomma på stiftsnämnderna. Beslutas en sådan överflyttning kommer stiftsnämndens och stiftsjägmästarens arbetsuppgifter att huvudsakligen bestå i åtgärder för skogsindelning samt viss tillsyn över den av församlingarna handhavda skogsskötseln. Enligt vad jag inhämtat kan stiftsnämnderna — med ett undantag av speciell natur, vartill jag återkommer i det följande — fullgöra de nya tillsynsuppgifterna utan att ramen för nuvarande personalorganisation behöver ökas. Jag förordar således, att domänverket befrias från arbetsuppgifterna beträffande ifrågavarande skogar och att dessa uppgifter överflyttas på stiftsnämnderna och hos dem anställd skoglig personal.

Domänstyrelsen har i ärendet berört vissa problem, som är förknippade med förvaltningen av Torekovs kyrka tillhöriga kyrkolägenheten Hallands Väderö. Genom resolution den 14 april 1958 har länsstyrelsen i Kristianstads län jämlikt 12 § naturskyddslagen fridlyst ön med kringliggande holmar och skär såsom naturpark samt därvid utfärdat bl. a. ingående föreskrifter om skogsskötseln på ön. Behållen skogsavkastning skall i första hand användas till skogsvårdande åtgärder. Stiftsjägmästaren i Lunds stift har anmärkt, att skogen på ön till följd av bl. a. svåra transportförhållanden torde sakna rotvärde. Han har vidare upplyst, att avverkningar av gagnvirke mestadels givit negativt resultat. Han anser att någon möjlighet inte torde finnas att inrymma skogsvårdskostnader i församlingens inkomst- och utgiftsstat för ön. Domänverket har hittills kunnat bedriva viss skogsvård på ön genom att anlita elever vid en skogsskola, en utväg som stiftsnämnden saknar. En förutsättning för att stiftsnämnden skall kunna utöva en någorlunda tillfredsställande tillsyn över den i flera avseenden specifika skogsskötseln på ön finner stiftsjägmästaren vara, att vissa medel ställes till stiftsnämndens förfogande. Dessa bör främst användas till arvode åt en arbetsförman, vilken efter stiftsjägmästarens anvisningar kan leda de skogsvårdande arbetena på ön. Kostnaderna beräknas till 4 000 kr. per år.

Jag finner de uppgivna förhållandena motivera, att de begärda medlen ställs till stiftsnämndens förfogande. Anslaget bör lämpligen utgå ur kyrkofonden. Medel för angivna ändamål bör därför jämlikt 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond fr. o. m. budgetåret 1962/63 tills vidare utgå ur fonden med belopp som det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare fastställa.

Vad härefter gäller tillsynen över och i förekommande fall förvaltningen av skog på de äldre domkyrkornas fastigheter, inbegripet domkyrkosysslomansboställena, vill jag erinra om att meningarna varit delade om hur förvaltningen av domkyrkornas fastighetsinnehav bör vara anordnad. De härmed sammanhängande frågorna bör därför ytterligare undersökas innan ett ställningstagande kan ske till den nu föreliggande frågan. Som framgått av vad jag tidigare anfört ingår i boställsutredningens uppdrag att utreda formerna för förvaltningen m. m. av här avsedd fast egendom. Jag är alltså inte nu beredd att föreslå bifall till domänverkets begäran om befrielse från åliggandena jämlikt 1894 års skogs-

ordning beträffande nämnda egendom. Såsom kammarkollegiet anfört torde de administrativa olägenheterna av att domänverket har kvar dessa uppgifter — med hänsyn till bl. a. det ringa antalet fastigheter — bli av begränsad omfattning.

Jag förordar, att den föreslagna överflyttningen av tillsynen sker den 1 juli 1962. I likhet med kammarkollegiet anser jag det lämpligt, att allenast provisoriska bestämmelser utfärdas. Dessa bör kunna begränsas till föreskrifter, att de åligganden, som enligt bestämmelserna i 1894 års skogsordning ankommer på domänstyrelsen och denna styrelse underställd personal, fullgöres såvitt avser tillsynen m. m. över församlingskyrkor tillhöriga fastigheter av stiftsnämnd och hos denna anställd personal. Inom ecklesiastikdepartementet har, i överensstämmelse med vad jag nu förordar, upprättats ett utkast till kungörelse med särskilda bestämmelser om tillsynen över skogsskötseln m. m. på församlingskyrka tillhörig fast egendom, vilket utkast torde såsom bilaga A få fogas till statsrådsprotokollet. Kungl. Maj:t torde böra bemyndigas att utfärda bestämmelser i huvudsaklig överensstämmelse med detta utkast. Om så fordras, bör Kungl. Maj:t kunna utfärda närmare anvisningar för stiftsnämnderna rörande tillämpningen av aktuella bestämmelser i skogsordningen.

Hemställan

Under återopande av vad jag i det föregående anfört och förordat hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna av mig förordad överflyttning fr. o. m. den 1 juli 1962 på stiftsnämnd och hos denna anställd skoglig personal av de åligganden, som med avseende å skogsskötseln på församlingskyrka tillhörig fastighet enligt bestämmelser i 1894 års skogsordning för närvarande ankommer på domänstyrelsen och denna styrelse underställd personal;
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de bestämmelser som föranledes av vad jag i det föregående förordat;
- c) medgiva, att jämlikt 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond må ur kyrkofonden årligen fr. o. m. budgetåret 1962/63 tills vidare utgå medel till bestridande av kostnader för vissa skogsvårdande åtgärder på kyrkolägenheten Hallands Väderö.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Inga Bäcklin

Utkast

till

**kungörelse med särskilda bestämmelser om tillsynen över
skogsskötseln m. m. på församlingskyrka tillhörig fast egendom.**

Härigenom förordnas, att vid tillämpningen av förordningen angående hus-hållningen med de allmänna skogarna i riket den 26 januari 1894 (nr 17 s. 1) skall, såvitt angår församlingskyrka tillhörig skog, vad i förordningen sägs om domänstyrelsen och skogsstaten i stället avse stiftsnämnden och vad om överjägmästaren och vederbörande skogstjänsteman sägs avse stiftsjägmästaren; dock skola besvär jämlikt § 62 andra stycket förordningen anföras hos stiftsnämnden.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1962.